

ANTON POST

ANTON POSTL

**Pri realizaciji projekta praznovanja
500-letnice župnijske cerkve
v Šentrupertu na Dolenjskem so doslej sodelovali:**

AVGUST GREGORČIČ S.P., Mirna

BARTOLJ MARJAN, Vrh

BEGRAD D.D., Črnomelj

BONUM D.O.O., Prelesje

ESAROM, Avstrija

FRELIHOVI, Šentrupert

GLASBENA ŠOLA TREBNJE

GREDA D.O.O., Mirna

IMOS D.D., Ljubljana

KLARK NITRA, Slovaška

KOMUNALNO PODJETJE TREBNJE

KRAJEVNA SKUPNOST ŠENTRUPERT

LOVŠE IVAN, Slovenska vas

MESTNA OBČINA NOVO MESTO

MINISTRSTVO ZA KULTURO

MIZARSTVO KURENT PETER, Vesela Gora

MIZARSTVO TONI BERK IN PALMA ANDREJA BERK

OBČINA TREBNJE

PEGI, Veliki Cirknik

TRIMO, Trebnje

Ferdinand Šerbelj

**A N T O N
P O S T L**

dolenjski baročni slikar

fotografija **Marko Kapus**

Šentrupert 1997

Ko sem v naši župnijski cerkvi in bližnjih podružnicah opazoval znana umetniška dela Berganta, Metzingerja, Wolfa, gotske freske na Vihru in Tuškove baročne freske na Veseli Gori, so mi bila glede avtorstva uganika nekatera baročna dela, dokler mi ni dr. Ivan Komelj razkril, da gre za slike Antona Postla. Povedal je še, da je Postl živel v Šentrupertu. Pritegnili so me Postlovi obrazi, tako domači, tudi upodobljena krajina - videl sem Dolenjsko, ki jo živim, v njegovih slikah. To me je spodbujalo, da smo dali skoraj vse Postlove slike v šentruperski župniji restavrirati.

Postlova dela sem srečeval tudi drugod po Mirnski dolini, vendar si nisem mislil, da je njegov opus tako obsežen, in presenečalo me je, da je ta slikar pravzaprav malo znan. Odtod pobuda župnijskega urada Šentrupert na Dolenjskem, da bi ob 500-letnici dograditve cerkve sv. Ruperta tega "Šentrupečana" predstavili širši javnosti in z njim razkrili tudi ta del Dolenjske. Prispevati želimo k slovenski prepoznavnosti, tako da obudimo del doslej skrite, zato pa nič manj imenitne prehojene poti v krajih, ki so odmaknjeni od kulturnih središč.

Razstava in izčrpni spremljajoči katalog sta sicer umetnostnozgodovinsko interpretirana, toda obravnava Postlovega slikarstva zajema tudi vsebinsko razlago slik. S tem je slikarjevo delo prepričljivo vtakano v kulturnozgodovinsko dogajanje na Dolenjskem v drugi polovici 18. stoletja. Pregledna razstava s spremljajočim katalogom je zato priložnost, da se kulturna javnost seznani z Antonom Postlom in da se ustvarjalnost tega slikarja jasneje vključi v prostor slovenskega baroka.

Z razstavo in katalogom je načrt župnijskega urada kot pobudnika raziskovalnega projekta o Antonu Postlu udejanjen. V izjemno kratkem času je bilo opravljeno obsežno terensko delo in pripravljena razstava in katalog. Sodelavcem in vsem, ki so pri tem projektu materialno sodelovali ali kako drugače prispevali, da je delo nemoteno teklo, iskren boglonaj! Ne nazadnje prisrčna hvala župnijskim uradom, ki so dovolili dokumentiranje Postlovih del, še posebej tistim, ki so slike posodili za razstavo!

šentruperski župnik
Janez Vidic

Na pobudo župnijskega urada Šentrupert, ki letos praznuje 500-letnico cerkve sv. Ruperta v Šentrupertu, je Dolenjski muzej v Novem mestu v svoj razstavni program za leto 1997 uvrstil tudi slikarsko razstavo Antona Postla, dolenjskega baročnega slikarja.

Anton Postl je bil doslej v slovenski umetnostnozgodovinski literaturi komajda omenjen. Z razstavo in katalogom, ki je pred nami, pa je bila dana priložnost, da se tega slikarja predstavi širši slovenski javnosti ter se ga tako jasneje opredeli v prostoru in času slovenskega baroka. Avtor razstave in kataloga Ferdinand Šerbelj, kustos Narodne galerije v Ljubljani, je s tem opravil pomembno delo in zbral obsežno dokumentacijo o Postlovem likovnem ustvarjanju. Evidentiral je več kot sto njegovih oljnih slik in fresk, medtem ko jih je za razstavo izbral okoli petdeset. Večina del se nahaja na Dolenjskem, od tega največ v Mirnski in Ribniški dolini. Pri obsežnem in zahtevnem terenskem delu je odkrival vedno nova in nova likovna dela, s tem pa sta se spreminjala tudi podoba in vrednotenje Postlovega ustvarjanja. Do sedaj je prevladovalo mnenje, da njegova kvaliteta komaj presega rokodelski nivo poznobaročnega slikarstva na Dolenjskem, toda s to raziskavo se je pokazalo, da je Postl veliko kvalitetnejši, kot smo si do sedaj predstavljali. Dosedanje vrednotenje njegovega dela je izhajalo predvsem iz nepoznavanja njegovega slikarskega razvoja iz časa poslikave svetih stopnic na Žalostni gori nad Mokronogom. Že samo dejstvo, da je prevzel tako odgovorno in zahtevno nalogo, kot je slikanje fresk, pomeni, da gre pri njem za samozavestnega in izkušenega slikarja, ki se pojavi kot izdelan mojster z lastno tipologijo ljudi. Po tem, kar danes vemo o njem, ga ne moremo več okarakterizirati samo za provincialnega slikarja Dolenjske, temveč si vsekakor zasluži večjo pozornost. Zato sta omenjena razstava in pričujoči katalog celotnega, do zdaj odkritega opusa še toliko bolj pomembna za poznavanje in sprejemanje Postlovega ustvarjanja ter objektivnega presojanja in umeščanja v nacionalno kulturnoumetnostno zgodovino. Tako je dozorelo tudi prepričanje, da si doslej malo znano Postlovo slikarstvo zasluži pomembnejše mesto v zgodovini slovenskega baročnega slikarstva.

Zbrano zajetno dokumentacijo, ki je nastala ob odkrivanju Postlovega opusa, bomo sprejeli, uredili in dopolnjevali v Dolenjskem muzeju. S tem bo tudi nadaljnje odkrivanje in raziskovanje Postlove dediščine za vse, ki jih bo ta del slovenske in še posebej dolenjske umetnostne zgodovine zanimal, veliko lažje in dostopnejše.

Za pobudo in sodelovanje pri realizaciji tega projekta se zahvaljujem župnijskemu uradu Šentrupert in župniku Janezu Vidicu, avtorju razstave in kataloga Ferdinandu Šerbelju in koordinatorju celotnega projekta Marku Kapusu ter vsem, ki so finančno podprli to razstavo.

*direktor Dolenjskega muzeja
Zdenko Picelj*

Slike za razstavo so posodili

Blečji Vrh pri Trebelnem (Jelševec), p.c. sv. Antona
Padovanskega
Dobrnič, ž.c. sv. Jurija
Draga pri Beli Cerkvi, p.c. sv. Helene
Gorenje Jesenice, p.c. sv. Kancijana
Hočevje, p.c. sv. Jožefa
Hrastovica, p.c. sv. Roka
Hrib-Loški Potok, p.c. sv. Barbare
Jurjevica, p.c. sv. Križa
Ljubljana, zasebna last
Mali Vinji vrh (Vinji Vrh), p.c. sv. Janeza Krstnika
Mirna, ž.c. sv. Janeza Krstnika
Okrog nad Šentrupertom, p.c. sv. Barbare
Retje v Loškem potoku, p.c. sv. Florijana
Ribnica na Dolenjskem, župnijski urad
Rodež pri Podkumu, p.c. sv. Lovrenca
Slape pri Šmarjeti, p.c. Karmelske Matere Božje
Stična, Slovenski verski muzej
Stopiče, župnijski urad
Stopno, p.c. Rožnovenske Matere Božje
Sv. Gregor, župnijski urad
Sv. Vrh, p.c. Marijinega vnebovzetja
Šentrupert na Dolenjskem, ž.c. sv. Ruperta
Škocjan pri Novem mestu, ž.c. sv. Kancijana
Šmaver, p.c. sv. Ane
Trebelno, ž.c. sv. Križa
Tržišče, župnijski urad
Velike Lašče, župnijski urad
Vesela Gora pri Šentrupertu, p.c. sv. Frančiška Ksaverja
Zagrad, p.c. sv. Tomaža
Zdenska vas, p.c. sv. Antona Padovanskega
Žalostna gora nad Mokronogom, p.c. Žalostne Matere Božje

Kazalo

DOLENJSKI BAROČNI SLIKAR ANTON POSTL	9
Povzetek	15
Anton Postl ein Maler des slowenischen Spätbarocks	17
KATALOG DEL	19
Ikonografske teme v Postlovem slikarstvu	113
Citirana literatura	116
Zahvala	117

DOLENJSKI BAROČNI SLIKAR ANTON POSTL

Dojeti razpoloženje podeželja v drugi polovici 18. stoletja je gotovo zanimiva, a zahtevna naloga, kajti pota v ta čas so si različna in ne obetajo, da nas bodo zlahka pripeljala v duhovni svet poznega baroka. V opredelitvi "podeželje" pa se prepleta več pomenov, kot so na primer vztrajanje pri ustaljenih navadah, poenostavljene rešitve, hkrati pa slikovita gostobesednost in počasno sprejemanje pobud od drugod. Tega pa si ne smemo razlagati kot nesposobnost dojemanja, temveč prej kot posledico gospodarskega in socialnega zorenja okolja, ki šele na določenih nivojih prevzema "nove" pobude. Torej ne gre za zaostalost, temveč za sprejemanje vplivov na stopnji, ko postanejo razumljivi in se lahko vtkejo v celostno podobo določenega okolja. Baročno slikarstvo, ki je bilo še zlasti na podeželju vezano na cerkvena naročila, je kot odprta knjiga, ki nas uvede v svet podeželja, kjer so cerkve in gradovi zanesljive markacije. V takšni ilustrirani knjigi pa je slikarstvo Anton Postla* poglavje zase. Vezano je le na Dolenjsko in je zgovoren ter najbrž tudi edini vademekum, ki nam tako obsežno in slikovito ilustrira versko kulturo poznega baroka na Dolenjskem. Najbrž nismo daleč od resnice, če ga imamo za domačina. A to vprašanje ni tako pomembno, saj se je Postl s svojo dolgoletno dejavnostjo tako ali drugače vrstel v to okolje.

Na Kranjskem je v šestdesetih in sedemdesetih letih 18. stoletja pomrla ustvarjalna in močna generacija baročnih umetnikov, imenovana tudi druga oziroma domača. Iz nje so izšli mnogi nasledniki, a pomena prejšnje generacije niso dosegli. Bili so več ali manj le spretni in marljivi poustvarjalci, čeprav jim baročnega duha ne smemo povsem odrekati. Kljub temu je v zadnji tretjini 18. stoletja opazno vsesplošno usihanje baročnega žara, ki je prejšnji generaciji dal ognja za ustvarjalen zagon. Anton Postl pripada tej tretji generaciji in ima, podobno kot večina sodobnikov, še globoke korenine v baročnem izročilu.

Opravka imamo z znanim Postlom, a v resnici z malo znanim slikarjem, ki ga je umetnostnozgodovinska stroka kljub simpatijam opredelila kot skrajno poljudnega slikarja, kajti po dosedanjem vedenju je ljudsko ekspresivno, na Jelovška oprto Postlovo slikarstvo karakterizirala še trda risba, z živimi barvami združena v zelo dekorativen efekt. Kljub tem poudarkom o poljudnem značaju se Postlovim delom priznava zelo osebno

*Ohranjenega izvirnega zapisa Postlovega priimka nimamo. France Stelè je leta 1929 citiral danes uničen napis na oltarju v Srobotniku, kjer je bil priimek zapisan kot Postel. Tako je bil zapisan tudi v izgubljeni kroniki v Novi Štifti in Viktor Steska je v geslu o Postlu v Slovenskem biografskem leksikonu iz leta 1949 zapisal Post(e)l. Ivan Steklasa je v zgodovini Šentruperta zapisal Postl, a ga tako mimogrede omenja, da najbrž ni bil posebej pozoren na izvirni zapis slikarjevega priimka. Tako zaradi pomanjkanja originalnih zapisov vprašanje o pravilnosti pisanja priimka Postel ali Postl puščamo odprto.